

Új eszmékre, új emberekre van szükség *

Tisztelt Vendégeink, Kedves Barátaim!

Az előttem szólók sok szépet, jót és okosat elmondtak az összefogás fontosságáról, és arról a történelmi pillanatról, amelyben újra felcsillant a nemzeti autonómia megvalósításának reménye. Jó, hogy ma így együtt vagyunk, mi, VMDP-sek, és szövetségeseink a Magyar Koalíció másik két pártjából, valamint vendégeink a Kárpát-medencéből. Jó, hogy testet öltött az autonómia ügyében az összefogás gondolata. Ti, akik az elmúlt közel két évtizedes politikai küzdelmekből ismertek engem, tudjátok, hogy mikor mindenki búnak adja a fejét, én akkor szoktam lelkesíteni, és amikor túl nagy a lelkesedés, akkor szoktam némi szkepszist is vinni a várakozásokba. Ne vegyétek hát tőlem zokon, ha most is ezt teszem.

A közelmúltban lezajlott elnökválasztás bebizonyította, hogy már az összefogás pusztá tényére „seregeket” lehetett „összedobolni” ismét (akárcsak 1990-ben, a történelmi VMDK szervezése idején), és a lassanként teljes politikai közömbösségbe süllyedő délvidéki magyarság számottevő részét mozgósítani voltunk képesek. Ez mindenképpen nagy eredmény, amelyre mindhárom koalíciós párt, így a miénk is, méltán lehet büszke. Most valamennyien egy új megmérettetésre készülünk, a májusi három szintű választásokra. De nem árt már most elkezdni azon gondolkodni, hogy mi lesz azután.

Az összefogás új energiákat szabadított fel, azonban egyelőre még nem teljesen szüntette meg a délvidéki magyar társadalomban tapasztalható bizalmi válságot és szkepszist a magyar politikum iránt. Ez a bizalmi válság a kilencvenes évek közepén vette kezdetét. Egyik, noha korántsem egyetlen oka az volt, hogy budapesti és belgrádi segítséggel részeire töredezett az addig egységes magyar politikai érdekszervezet, a VMDK, majd évekig tartó, sokszor meddő és kilátástalan politikai beháború indult meg, párhuzamosan a szavak, programok és politikai ígéretek inflációjával. Egészségesebb körülmények között a kisebbségi többpártosodás akár a kisebbségi közélet belső demokratizálódását is magával hozhatta volna, azonban, láttuk, nem így történt. A budapesti politikai elit, de mindenekelőtt a rend-

szerváltás utáni első szocialista-szabaddemokrata kormány ugyanis mindenki másnál (pedig más ellendrukkerek is voltak éppen elegenden) jobban érdekelt volt abban, hogy tompítsa, lefékezze, majd teljesen ellehetetlenítse a délvidéki autonómia-tervezéseket. Csak közbevetem, amire ma már más is felhívta a figyelmet: a magyar kormány egyik határon túli ügyekben megmondhatónak számító politikusa ma is ezt teszi! Néhány nappal ezelőtti nyilatkozatából az derül ki, hogy a Vajdaságban már megvalósult a magyar autonómia, és hovatovább itt van már a Kánaán. (Milyen kár, hogy az érdekelteket, a délvidéki magyarokat erről elfelejtették értesíteni.) Az elmúlt években a kisebbségi autonómiát célul tűző irányzatokat – így a Vajdasági Magyar Demokrata Pártot is – a lassú politikai éhhalálra ítélték, miközben, immár megzabolázva az autonómia iránti igényt a legnagyobb magyar pártban is, utóbbiakat mind pénzügyileg, mind politikailag hegemon helyzetbe hozták, hogy néhány év leforgása alatt minden tekintetben a legerősebbé válhassanak. A hegemon helyzet, a hatékony ellensúlyok nélküli politizálás hamarosan törvényszerűen megteremte mérgező gyümölcszeit, hiszen olyan szerephez juttatott egy viszonylag zárt politikai elitet, amely szerep gyakorlása normális körülmények között nem a politikum kompetenciája, hanem a társadalomé. Ebben csupán a kisebb baj volt az, hogy a Magyarországról érkező támogatások szinte teljes rendszere, a délvidéki intézményrendszer egy jelentős része, valamint a civil és szakmai szervezetek többsége igen gyorsan a legnagyobb vajdasági magyar párt kézi vezérése alá került, beleértve a kisebbségi médiát is. A nagyobb baj az volt, hogy a kézi vezérlés növelte a szolgálékütséget, amit sokan összekevertek a párthúséggel. De ami a legsúlyosabb következménnyel járt: mindez passzívvá tette azt a mikro- és makroközösséget – a vajdasági magyarok társadalmát –, amit a politikai elit voltaképpen szolgálni lett volna hivatott, és amit jól-rosszul szolgálni is igyekezett, mindez azonban egyre kevésbé találkozott alulról jövő kezdeményezésekkel (hiszen e kezdeményezések pozitív politikai visszhang nélkül el-sorvadtak, s egy idő után már meg sem születtek), márpedig ezek nélkül egyetlen „népesség” sem képes társada-

lomként működni, egyetlen közösség sem képes jól reagálni a folyamatosan változó kihívásokra és új helyzetekre.

Többen elmondták, hogy ezekben a napokban Vajdaságszerte ismét lelkes, kipirult arcú, reménykedő magyarokkal találkozunk a választási támogatási aláírásokat gyűjtő helyeken. A magyarság kezd ébredezni több éves téli álmából, de hogy ébredése tartós lesz-e, az mindenekelőtt attól függ, hogy mi, délvidéki magyar politikusok megértettük-e, megértjük-e az idők szavát. Mert ha nem, úgy az egységpolitika és az autonómia jelszavai is hamar elkopnak, még mielőtt a közös fellépésben rejlő szerény politikai tőke a délvidéki magyarság egésze érdekében hasznosulhatna.

Én bizakodom, és úgy látom, a Magyar Koalíció vezetői tudatában vannak a feladat igazi nagyságának. Meggyőződésem, hogy a Koalícióhoz tartozó pártok nem várhatnak soká a délvidéki magyar közélet demokratizálásával, hiszen ez az itteni magyarság közösségként való tartós fennmaradásának az alfája, e nélkül ugyanis nem biztosítható kisebbségi társadalmunknak sem a vitalitása, sem pedig az ellenálló-képessége. Éppen ezért halaszthatatlanul fontos új alapokra helyezni az egész támogatási rendszert, átvilágíthatóvá, alulról is ellenőrizhetővé kell tenni, ugyanakkor biztosítanunk kell a támogatási rendszer kettős funkcióját: mindenekelőtt a szakmaiság követelményeit, és a kisebbségi autonómiát hosszú és rövid távon elősegítő támogatási projekteket kell előtérbe helyezni.

Kedves Barátaim!

A terepi munka során valamennyien megtapasztalhattuk, hogy a magyar szavazóbázis már régesrég nem intakt terület. Néhány évvel ezelőtt még csupán egy-két kis autonomista szerb párt, meg persze a kommunisták utódpártja vadászott magyar szavazatokra és toborzott előnyös előmenetelben vagy zsiros állásban bizakodó magyar jelölteket egy-egy választási kampány előestéjén, hogy azután a besöpört magyar szavazatokat zsebre vágva megfelekezzen ígéreteiről, s legtöbbször a párt zászlaja alatt magyar pártok ellen tűzvonalba dobott és elrongyolt, elkoptatott kisebbségi bábfigurákról is.

A helyzet mára sokat változott, sokat romlott. Ennek egyik oka a magyar politikum azon bizalmi válsága, amelyről már beszéltem, és amelyből még nem lábaltunk ki teljesen. Ám az önálló magyar politizálás iránti választói székszezsnek vannak a vajdasági magyar politikumon kívüli, hogy úgy mondjam, „objektív” okai is. Ennek egyik oka, hogy a vajdasági magyarok többségének értékvilágában a kilencvenes évek közepéig még központi szerepet játszó kisebbségi autonómia mára elveszítette varázsát, mert megvalósíthatóságát egyre kilátástalanabbnak és távolibbnak látta és részben annak látja ma is. Hiszen naponta szembesül azzal a notóri-

us ténnyel, hogy Budapest vagy egyáltalán nem emel szót a határon túli magyarok autonómiájának érdekében, vagy körmönfont okoskodással igyekszik önmagáról a történelmi felelősség terhét áthárítani. Riadtan tapasztaljuk, hogy nemzetpolitikai válság bontakozott ki, a határon túli magyarok tömegei csalódtak Budapestben, mindenekelőtt a kormányban, de olykor az ellenzékben is. A kosovói rendezés új történelmi esélyeket kínál. Látjuk, ahogyan azt ma már valaki elmondta, hogy mire képes egy nemzet, ha erősen el akar érni valamit, de ugyanakkor azt is szomorúan tapasztalhatjuk – hadd idézzek egy másik felszólalót is –, hogy bizony, gyakran hiányoznak a kisebbségi magyarok ügyét segítő kezek! Nem szabad azt hinni, hogy a határon túli magyarok tájékozatlanok. Tudják, mi több, a zsigereikben érzik, hogy a vajdasági, erdélyi, felvidéki, kárpátaljai önálló magyar politizálás akkor volt erős, és csak akkor erősödik meg újra, ha maga mögött tudja Magyarországnak mind a magyar alkotmány, mind pedig a nemzetközi jog által kodifikált, abból eredeztethető, makacs segítő támogatását.

Ellenkező esetben ugyanis elveszünk. Elveszünk legegyszerűbben a politika mezején, ahol nem csupán az újvidéki és belgrádi ügynevezett demokrata és liberális szerb pártok toboroznak magyarokat, de már ugyanezt teszik szatellit politikai csoportok anyagi és politikai támogatása mellett a szerb radikálisok is. Az előzőek mindenekelőtt a vajdasági magyar közeposztályt szemelték ki, az utóbbiak pedig a szociális demagógiát vetik be általános fegyverül, s máris hozzálltak az egységes magyar fellépés megbontásához a Bán-ságban és Dél-Bácskában. (Szülővárosomban, Temerinben például kifejezetten a radikálisok háttértámogatásával és céljaik szolgálatában hoztak létre egy csoportot a Magyar Koalíció ellen.) Ha egy társadalom szegény – márpedig a délvidéki magyarok többsége az — a korrupció könnyen táptalajra talál, és nincs az a demagóg, aki ne tudna olcsó szociális ígérettel szavazatokhoz jutni.

De ha politikai érdekérvényesítésünket nem tudjuk megerősíteni, gyors ütemben fog demoralizálódni, atomizálódni és asszimilálódni a már amúgy is katasztrófális demográfiai és gazdasági helyzetben levő délvidéki magyarság.

Reménykedem a talpra állásban, ugyanakkor úgy látom, májusban nagyon nehéz választások előtt állunk. Az egységes fellépés nagyon fontos, ám nem varázsvessző. Új eszmékre, új emberekre van szükség a délvidéki magyar politikában, de – azt hiszem, ezzel egyetértetek velem az itt jelenlevők – a budapestiben is.

* A beszéd a VMDP topolyai választási konvencióján — 2008. március 29-én hangzott el (Szerkesztett változat)